

"İşte, nasıl eğer bir adam hem hoca, hem zabıt, hem adliye kâtibi, hem mülkiye müfettişi olsa, onun her bir dairede birer nisbeti, birer vazifesi, birer hizmeti, birer maaşı, birer mesuliyeti, birer terakkiyatı,.." Misali açar mısınız?

Misaldeki kişi hocalık yönüyle diyanetin bir memuru, zabıtlık yönüyle emniyet müdürlüğünün bir elemanıdır... Bu şahsın padişahıtan hocalık yönüyle istekleri, zabıtlık yönüyle olan isteklerinden farklıdır. Birinci cihetle belki daha fazla kitap talebinde bulunurken, ikinci yönüyle daha mükemmel silahlar isteyebilir. Bu kişi her türlü ihtiyacını padişahıtan istediği gibi, vazife yapmasına engel olan bütün manilerin ortadan kalkmasını da yine padişahıtan ister.

İnsan, kendisinde tecelli eden esma-i hüsnadan her bir isim cihetiyle, ayrı bir unvanla yadedilir. Yaratılmış olması yönüyle **"mahluk"**, rızka muhtaç olması cihetiyle **"merzuk"**, rahmete ihtiyacı cihetiyle **"merhum"**, Allah'ın mülkü olması yönüyle **"memluk"**, affa mazhar olması cihetiyle **"mağfur"**dur...

İnsan, iman ile Allah'a intisap etmiş olur. Bu sayılanların her biri de o intisabın ayrı bir cihetidir.

"İşte, nasıl eğer bir adam hem hoca, hem zabıt, hem adliye kâtibi, hem mülkiye müfettişi olsa, onun her bir dairede birer nisbeti, birer vazifesi, birer hizmeti, birer maaşı, birer mesuliyeti, birer terakkiyatı ve muvaffakiyetsizliğine sebep birer düşman ve rakipleri oluyor. Ve padişaha karşı çok unvanlarla görünüyor ve görür. Ve çok lisanlarla ondan medet ister ve âmirinin çok unvanlarına müracaat eder. Ve düşmanların şerrinden kurtulmak için, muavenetini çok sûretlerle talep eder."

"Öyle de, çok esmaya mazhar ve çok vazifelerle mükellef ve çok düşmanlara müptela olan insan, münacatında, istiazesinde çok isimleri zikreder. Nasıl ki, nev-i insanın medar-ı fahri ve elhak en hakiki insan-ı kâmil olan Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm, Cevşenü'l-Kebîr namındaki münacatında bin bir ismiyle dua ediyor, ateşten istiaze ediyor."(1)

Bu paragrafta, insanların farklı meslek ve meşreplere farklı cemaat ve mezheplere

---

ayrılmasının, Allah'ın isimlerinin muhtelif olmasından kaynaklandığı ifade ediliyor. Yani insanlar arasındaki farklılıkların kaynağı, farklı isimler ve onların hükümleridir, deniliyor. Her insan bütün esmâya muhtaç olduğundan, bu misal bütün insanlar için geçerlidir. Şu farkla ki, hasta olanlar Şâfi isminden medet diledikleri gibi, zillete düşmüş kimseler de **Muizz** (*izzet lütfeden*) isminden medet beklerler.

Buradaki düşmandan maksat, insan hayatını tehdit eden bütün musibetler ve afetlerdir. Mesela, deprem insanı tehdit edip Allah'a iltica etmeye sevk eden bir düşmandır. Bir hastanın eninleri ve sızlanmalar onu Allah'ın Şâfi ismine sevk eder. Kâfirlerin fitnesi ve zalimlerin zulümleri de müminleri Allah'ın **Rahmân** ve **Rahîm**, **Kahhar** ve **Celîl**, **Gaffar** ve **Muin** gibi isimlerinden medet dilemeye sevk eder.

Evet, her insan gayet zayıf ve âciz olduğu için, kudreti sonsuz olan Allah'a iltica eder, derdine dermanı O'nun kapısında arar.

1) bk. [Sözler, Yirmi Dördüncü Söz, Birinci Dal](#).